

L'estel

Nº 18 JUNY 1997

**CENTRE
EXCURSIONISTA
DE
CASTELLÓ**

MALLAES:

Continuem
Treballant...

— Portada: *Cala Tavellera*
GR-11 Pirineus 96

— Foto: *Anna Bueso.*

— *Les opinions dels autors no han de coincidir necessàriament amb les del Consell de Redacció.*

L'ESTEL - N.º 18 - JUNY 1997

EDITA: C. E. C. Centre Excursionista de Castelló.

ADREÇA: C/ Isabel Ferrer, 60 - Tel. 23 44 90 - Castelló.

DIPÒSIT LEGAL: CS-77-1993.

EQUIP DE REDACCIÓ: Enric Forcada, Dolors Usó,
Anna Bueso, Joan Carles Figàs, Isidre Boné.

COORDINACIÓ: Rosa Garcia.

IMPRESSIÓ I MAQUETACIÓ: Impremta La Gavina.

— *Aquesta revista està confeccionada amb paper reciclat 100 x 100.*

ÍNDEX

	<u>Pàgines</u>
Editorial	1
Un dia de Marxa	2
Personatges Estel-lars	5
Els orígens dels homínids	7
Les missives dels muntanyers... ..	8
La VI pujada a peu en un dia... ..	10
Activitats previstes	13
El I Concurs de Fotografia... ..	16
Retalls Etnogràfics	17
Passatemp i calaix de sastre	18
Notes de Societat	19
Racó Literari	20

EDITORIAL

Aquest escrit no ha estat fet pensant en ser una editorial. Es la capçalera de l'itinerari de l'excursió Morella-Hostalets de Benassal que ens van preparar els amics Juanjo, Vicent i Pere pel 24 i 25 de Maig, però una vegada en les nostres mans hem vist en ell un aire fresc, molt adient a l'estiu.

Reconquerir la llibertat?

“Quan eixim de muntanya ens tornem a trobar amb el nostre origen... gaudim de la natura, amb el seus paratges, feréstecs o no, compartim uns moments amb uns semi-desconeguts (ja que de molts no més coneixem la seua vessant senderista), ens enlluernem amb les carrasques, roures, aurons, ginebres, savines, ...un verd fort, ens encisem amb la bona olor de flors i plantes aromàtiques, ...ens transportem a un altre temps amb els cants de tants pardals i amb la visió fugitiva d'una rabosa, d'una cabra o masover desconfiat de tant color lluent...

Ens és difícil, però, deixar el bagatge que ens pesa i llastra tant durant la setmana, horaris, planificació, organització ...bens de consum, aigua, llum,...

Per això aquesta vegada us proposem recuperar el que més o menys ens porta a tots a la muntanya, retornar als nostres orígens primigenis: al nomadisme, a la llibertat.

Així doncs volem compartir un itinerari creat a mà alçada, sense estar tancat ni determinat, per decidir al darrer moment i possiblement perdre'ns... Per tal d'arribar a la fi i reposar d'una manera espontània.”

Esperem que aquesta proposta us agrade a tots.

BON ESTIU

BANCAIXA

Castelló - Caixa d'Estalvis de València, Castelló i Alacant

UN DIA DE MARXA

Per RICARDO CATALÀ

ESLIDA - ALCUDIA DE VEO

• II Part AHIN-ALCUDIA DE VEO •

TEMPS

PARCIAL TOTAL

00.17' 01.58'

L'excursió segueix per una senda molt marcada, i al cap de 6' ens desviem per l'esquerra, que anirem baixant en ziga-zaga fins que estarem només a uns metres del riu Veo.

Davant de nosaltres veurem Veo i, un poc més amunt, a l'esquerra, Alcúdia de Veo. La major part d'aquest camí antic que anava de Veo fins Ahín es conserva bastant ben asfaltat amb pedres de torrent.

00.19' 02.18'

Arribem a un camí que agafarem en direcció a la dreta. Aquest camí ens durà pels marges del riu Veo fins les casetes de Benitandús. A la meitat del recorregut podem agafar una senda a l'esquerra, com indica el gràfic n.º 4, que creua el riu per tornar a baixar a la dreta i seguir pel riu fins que s'uneix amb la pista o camí que hem deixat amb anterioritat. Aquest tram es aconsellable pel perfecte estat de l'empedrat.

00.29' 02.47'

Com ja he comentat, Benitandús fou abandonat definitivament el 1973 pel seu darrer habitant, que, cansat i avorrit, va deixar el poble per anar-se'n a viure a Onda. Aconsellem aturar-se a Benitandús per descansar una estona i gaudir de la pau dels seus voltants. Al mateix pont

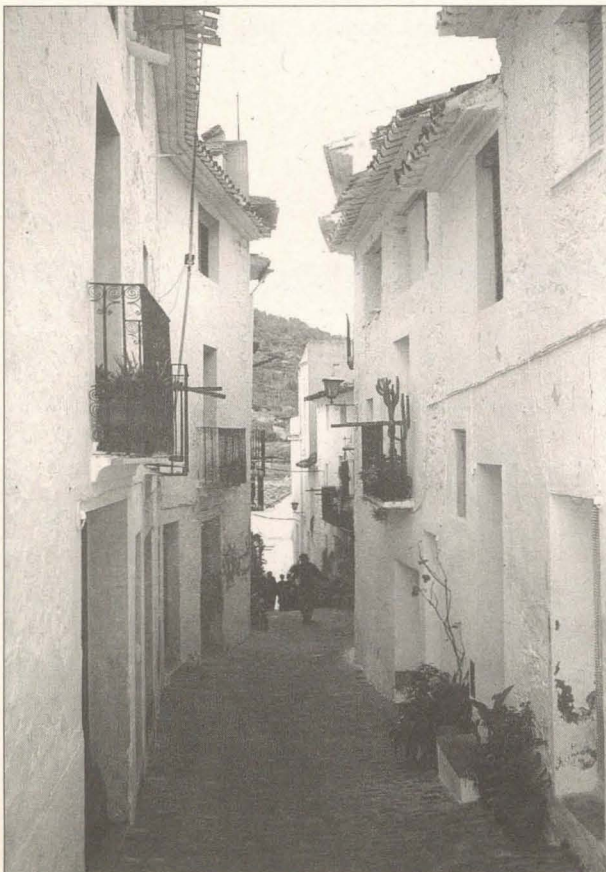
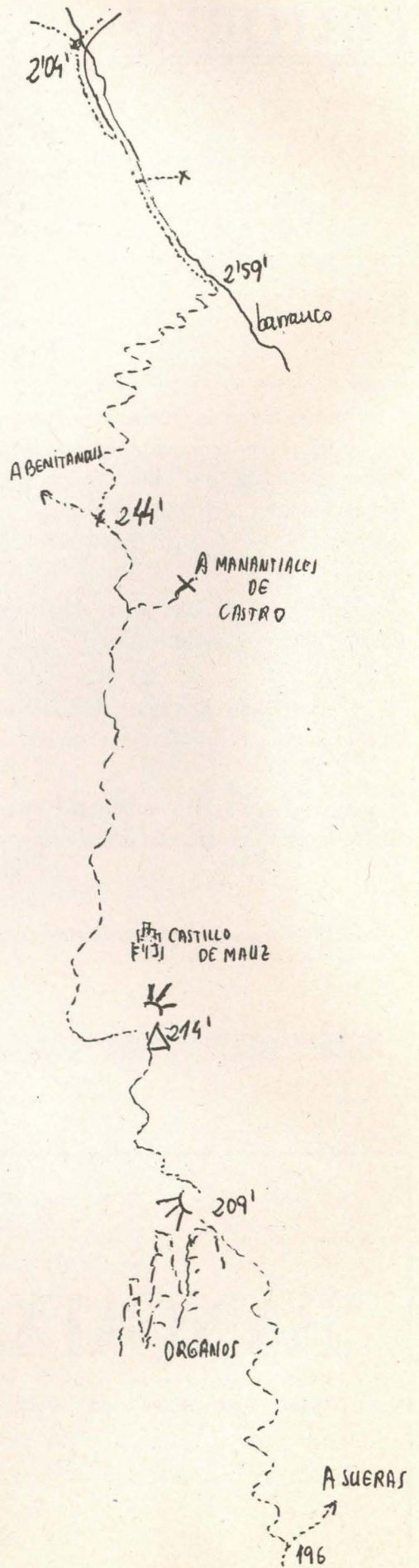

Foto: 5
Carrer Saragossa - Ahin

Foto: Brigitte Pullman

del riu i abans de creuar-lo per sortir a la carretera, girarem a la dreta i, havent travessat per una font, seguirem pel marge del riu i, abans que hagen passat 10', trobarem les runes d'un antic molí, per on pujarem a la carretera. Prop de nosaltres tindrem la presa del riu i per això aquest darrer recorregut, si l'embassament és ple, serà impossible de realitzar car la zona quedarà totalment inundada. En aquest cas el trajecte de 500 m. el farem per la carretera i, tot just en haver caminat aquests metres, a l'esquerra, neix la senda que, davant de les runes, ens durà fins els Orgues.

00.10' 02.57'

Comença la pujada des d'aquest punt per una senda molt marcada que al començament és suau i molt agradable (foto n.º 6) per anar endinsant-se a poc a poc al bosc tancat. Als 15' de pujada trobem una bifurcació i agafarem la senda marcada que va cap amunt, ja que la menys marcada que segueix en línia recta ens duria a Sueras. Allà és on la senda comença a tenir un pendent

Foto: 6

molt pronunciat, però això no té cap importància, ja que quan comencem a estar cansats és quan arribem al cim dels Orgues, lloc privilegiat de la Serra d'Espadà i que tothom hauria de visitar, valuosa recompensa que suposa l'esforç d'haver-hi pujat, degut a l'encant del lloc, la vista meravellosa que es divisa i les formacions rocoses impressionants que tenim als nostres peus (no ens hem d'oblidar de la càmera de fotos; fóra imperdonable no fer-se una "placa" en aquest indret per poder-la ensenyar després als nostres familiars i amics). (Fotos 7 i 8).

00.33' 03.30'

Després de relaxar-nos i descansar un poc, tornem a agafar la senda

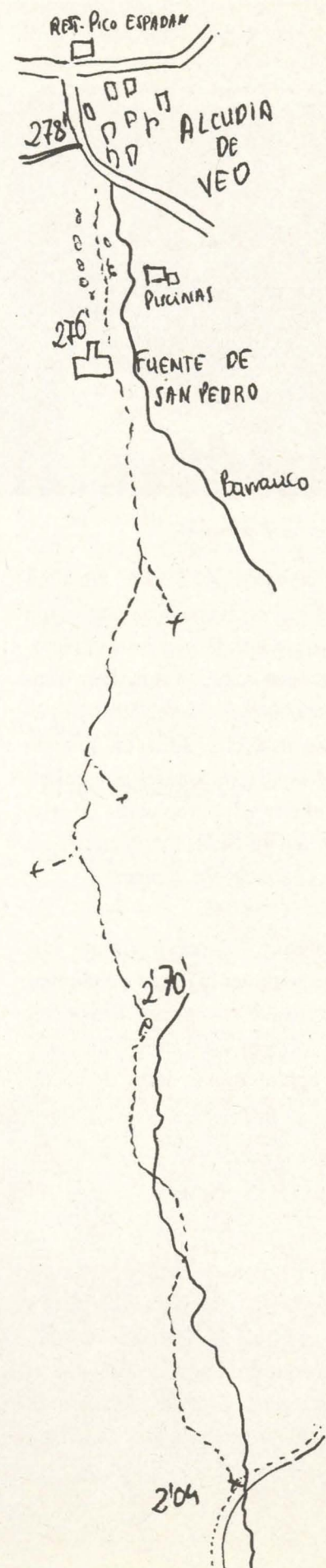

Foto: Brigitte Pullman

Foto: 7
Cim dels Orgues de Benitandús

Foto: Brigitte Pullman

que, al cap d'uns 5' ó 6', ens durà a coronar el cim de la muntanya (en fort pendent). Des del cim el panorama és molt més extens i hem d'intentar observar el castell de Mauz al terme de Sueras; situat en direcció nord i entre les sureres que envolten el cim el podreu veure bé, així com també Sueras i pràcticament tota l'extensió de la plana.

Seguim l'excursió durant una mitja hora per la cresta de la muntanya, travessant pinars densos fins que arribem a un altra bifurcació que agafarem a la dreta, de baixada.

00.30' 04.00'

Si haguéssim agafat la senda d'enfront haguéssim començat a baixar, al cap de 200 m., per un altra senda que ens duria, després de travessar per la font de l'Alcornocal, fins la carretera de Benitandús, a uns 250 m. del poble.

La direcció que hem pres a la dreta ens durà a Alcúdia per una

senda que al començament és molt tancada per les algilagues, i, en uns 15', ens trobarem al fons del barranc per agafar el GR 36, que ja no deixarem fins l'acabament de l'excursió.

00.15' 04.15'

Seguim baixant, guiant-nos pel barranc, per entrar, al cap d'uns minuts, en un camí que, 100 m. més enllà i abans de tornar a travessar el

barranc, gira a l'esquerra per agafar la senda que, en 10 minuts, ens durà per un camí empedrat preciós a la font de Sant Pere Màrtir a les portes d'Alcúdia de Veo, amb un parcial de 15 minuts i un total de 4 hores 30 minuts.

Fruit d'anys de passejos i llargues jornades enmig dels barrancs, camins, pistes, sendes, colls, llomes, cims de muntanya... i també per carrers, places i nuclis urbans que ordeixen aquesta Serra, l'experiència ens permet d'observar de prop el medi natural i les activitats humanes, i així mateix prendre consciència de la imprescindible conservació ecològica d'aquesta comarca tan bella com sorprenent.

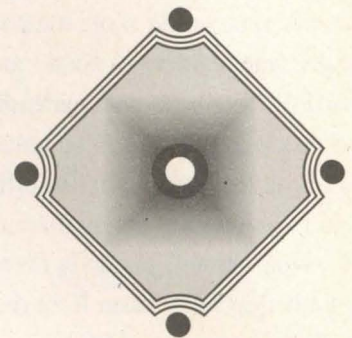
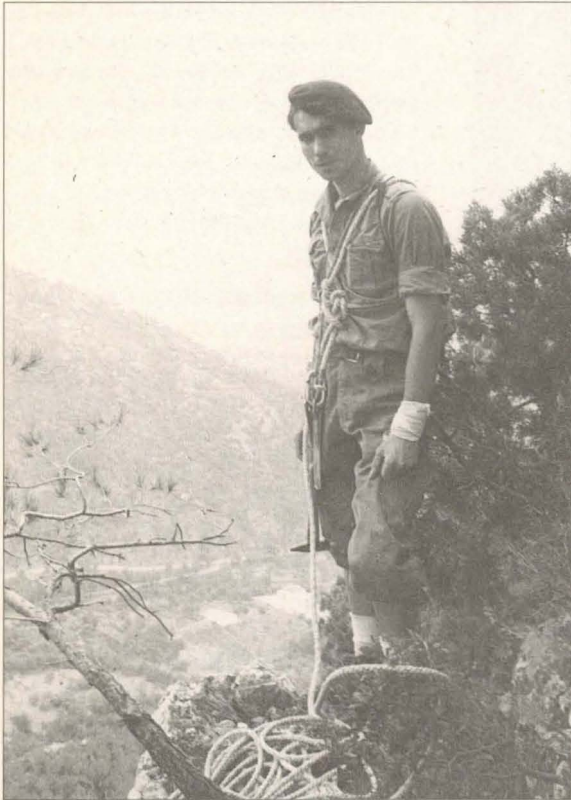

Foto: 8
Esmorzant als Orgues de Benitandús

Foto: Brigitte Pullman

PERSONATGES ESTEL.LARS

JOSEP LLUIS VICIANO

A Josep Lluís Viciano molts el coneixereu pels seus articles publicats en aquesta revista, però ell porta molts anys participant en les activitats del centre, fins i tot ja publicava en la primera etapa de l'Estel.

El per tots conegut com el SERPA, sap de memòria les nostres comarques, ha estudiat tots els racons, ha passejat per tots els indrets. Està sempre disposat a col·laborar en la difusió dels seus coneixements i experiències.

En el número anterior va començar la secció de Retalls etnogràfics i recentment ens ha fet una conferència sobre les coves, cavitats, i balms de les nostres comarques i la seua utilització per l'home, amb una mostra molt extensa de diapositives.

Conversar amb ell ens porta al món de les persones que no paren de treballar i sempre tenen il·lusió i sensibilitat per descobrir noves coses.

Com vas aficionar-te a l'excursionisme?

Fou per motius variats: ganes de recórrer les terres properes a Castelló, la lectura d'una novel·la d'ambient excursionista, interès per l'escalada, etc...

Amb qui començares?

Les primeres excursions propiament dites són amb Rafael Sales, que passats els anys serà president del C.E.C., i J. L. Bedia.

De quan coneixes el C.E.C.?

El nostre grupet roman coix al marxar Rafael a Madrid; llavors comence a assistir a les reunions del C.E.C. a "L'Imperial", i a eixir amb la gent del Centre. Una de les primeres eixides que recorde és el descens a l'avenc de Raca, el 22 de juliol del 1956. Prompte em vaig associar i vaig prendre part en tot allò que podia. Eren els temps que igual feies

marxa, espeleo, escalada, que participaves en aplecs i altres activitats.

Quins han estat els teus costums? Eixir sol o en grup?

Sempre en grup, però si ha faltat o fallat aquest he eixit en solitari: una mostra d'açò poden ser els tres dies de desembre de 1962 passats per la cova del Morró, la cova de la Mola, la sima de la Peña del Turio i algunes cavitats més de la Mola, sempre en bivac. Després, de 1970 a 1980, vaig eixir sol, sobretot de prospecció.

Quines persones han influït en les teues aficions?

A Castelló els

excursionistes teniem poques referències i els exemples els trobaves més aviat en les lectures. Això i l'experiència van decantar el meu excursionisme, pres primer més com un esport, per a entendre'l després com un mitjà de conèixer el País i treballar sobre ell.

Que pots dir de les Fogueres de Sant Joan?

L'any 1960 en el viatge a Catalunya d'un grup de joves universitaris nacionalistes, amb algun afegit com era el meu cas, passem uns dies a Montserrat; allà ve una nit un activista que ha passat uns dies a Perpinyà, d'on porta la idea de fer fogueres per Sant Joan a tot el nostre territori. Després, quan de Barcelona ve una carta que posa en marxa allò, Ferran Sanchis i jo pugem al Tossal Gros i fem una foguera, que és la primera. Els anys següents es segueix amb la idea, però eren temps dificultosos per a trobar gent que col·laborara: F. Guallart, T. Viciano, V. Albiach, etc. La cosa canvià quan es van aconseguir permisos... Aleshores sobrava gent, sobretot a la Magdalena.

I sobre publicacions?

En el Centre hi havia un grupet hiperactiu; els mateixos que es dedicaven a l'escalada i l'espeleo els trobaves en les marxes socials, els aplecs, la confecció de L'Estel (Guallart, Màxim, etc.)... Prompte vam tenir clar que el que no s'escriu o publica, es perd; per això aquell Estel nostre, pobrissó, però del qual les úniques crítiques negatives que vam escoltar anaven contra el paper i

la pobresa de mitjans, i no contra el contingut, que era l'important.

Per la meua part, de treballs i articles, més o menys extensos, vaig per la seixantena, encarats, sobretot, a l'espeleologia i l'etnografia.

Amb quines associacions culturals participes?

Molt directament amb l'Associació Arqueològica de Castelló i el Museu Arqueològic Comarcal de la Plana Baixa; a més, de tant en tant, he fet alguna cosa per a la Societat Castellonense de Cultura, L'Associació Cultural "La Balaguera", etc.

Quina relació tens amb el Dr. Esteve?

En aquells anys juvenívols del C.E.C. entre alguns excursionistes —ens coneixíem tots...— es deia allò de "a Castelló, per a caminar, D. Paco Esteve i el Sherpa". A més, si tenies algun interès

arqueològic D. Paco era la referència ineludible. Passats els anys, en moments difícils, el comportament de D. Paco fou de més que un bon amic.

Quina relació tens amb l'Espeleo?

Moltes coses dels primers anys de vida te marquen; quan ma mare s'enfadava per la meua afició a les cavitats, sempre deia el desficiós que em posava quan entravem sota terra, al refugi, en la guerra civil; m'ofegava, segons ella. L'altra senyal que em deixaren les estades al refugi és la mania que tinc de tocar fang, plastilina, molla de pa, etc. per la mollor de les parets humides. Això es resol amb l'interés per la ceràmica, i el primer per l'afició al món subterrani.

La meua relació recent amb la gent de l'Espeleologia és de l'any 1980, quan un grupet de socis del C.E.C., escalada i espeleo, passà per casa per a que anara algun divendres pel local

social i allí parlariem de passat i futur. Després, quan en 1984 es forma l'E.C.C., segueix amb els amics Andrés, Miquel, Ximo, etc.

Quina actitud creus que es deu adoptar per a gaudir de tots els detalls en una excursió?

Encara que cada vegada hi haja menys habitants en la nostra muntanya, l'excursionista, el visitant ocasional, ha de prendre l'actitud d'aprenent, de persona-esponja; sobre el terreny, qui ho coneix tot, sap el nom de les coses, etc. és el camperol. Fer-se "l'enterat" és perdre una ocasió magnífica d'augmentar els coneixements sobre la terra que estimes.

Resten moltes coses per descobrir a les nostres terres?

Les coses es coneixen totes, principalment per la gent que viu en l'indret on es troben; la labor de l'excursionista es traure-les del seu racó i valorar-les com cal. Una mostra d'això pot ser la localització recent d'un gran poblat del Ferro I, conegut a la contrada però desconegut dels arqueòlegs. Ara ja és estudiat per aquests.

Com veus la nostra societat?

La veig bé, les institucions les fan les persones, l'individu que en forma part. Allò dels vells de "mala gent, roïn processó" és ben cert. La millora de les persones que conformen una societat fa que millore aquesta. I sempre és possible millorar.

Amb aquesta esperança ens acomiadem, agraint-li la seua col·laboració i desitjant-li un camí ple de coneixences.

ROSA GARCIA

Calcem l'esport

C/ Campoamor, 5 - Tel. 23 16 20
12001 CASTELLÓ

- ESPECIALISTES EN CALCER ESPORTIU I PRENDES ESPORTIVES.
- BÀSQUET, SENDERISME, «RUNNING», ETC.
- PREUS ESPECIALS ALS SOCIS DEL C. E. C. EN SABATILLES I BOTES DE SENDERISME.

ELS ORIGENS DELS HOMINIDS

El Centre, en col·laboració amb la Fundació Caixa Castelló-Bancaixa, està preparant un cicle de conferències als voltants dels orígens de l'home. Reperent la dinàmica de les que la passada tardor es van fer amb el títol de "Temps de Dinosauris". Si les coses roden bé, serien per l'octubre, al edifici *Vidriola* de la Fundació al carrer Enmig, a les 20 hores segons el següent programa:

- 15 d'octubre: "Els antecedents i l'origen del bipedisme". Salvador MOYÀ SOLÀ.
- 22 d'octubre: "Registre fòssil i evolució dels homínids". Juan Luis ARSUAGA.
- 29 d'octubre: "Canvis tecnològics en l'evolució humana". Eudald CARBONELL.

Els fòssils d'homínids, han estat sempre una de les parts de la paleontologia que ha despertat més curiositat entre el públic en general. Ara està francament de moda. Amb les cauteles amb què cal emprar aquesta paraula per un tema de divulgació científica. No és estrany veure aparèixer articles als diaris sobre aquestes matèries.

En el nostre àmbit cultural hi han contribuït especialment les extraordinàries troballes d'Atapuerca (Burgos). S'han datat *homo*s de 780.000 anys. El europeu més vell deia algun mitjà. Precisament fa pocs dies li van concedir el Premi Príncep d'Astúries d'investigació a l'equip que ha excavat i estudiat els fòssils d'Atapuerca. Equip de científics que va engegar Emiliano Aguirre el 1978, davant les notícies aportades sobre "la cima de los huesos" pel grup d'espeleologia de Burgos "Edelweis". Aquí tenim una mostra del paper fonamental que poden jugar per

la ciència els grups d'excursionisme. Des del 1991, els treballs estan codirigits pels seus deixebles Juan Luis Arsuaga, José Maria Bermúdez i Eudald Carbonell, que han donat un impuls decisiu a les investigacions, i dos dels quals esperem tenir entre nosaltres.

Molts situen el bipedisme a l'inici de l'evolució cap a éssers dotats d'intel·ligència, en un procés previ al creixement cerebral. Caminar a dues potes va permetre d'alliberar les extremitats superiors de les funcions locomotores, la qual cosa sembla fonamental pel desenvolupament de noves capacitats sensorials i una extraordinària funcionalitat de les mans que empenya el desenvolupament del cervell. Es per això que s'enceta el cicle amb una conferència sobre el bipedisme a càrrec del Dr. Salvador Moyà Solà. El Sr. Moyà és doctor en geologia per la Universitat Autònoma de Barcelona, i investigador de l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont. Paleontòleg de vertebrats, s'ha centrat en dues línies d'investigació: l'evolució dels mamífers en condicions d'aïllament i l'anàlisi filogenètic d'artiodàctils i primats. Comparteix un tret que sol ser comú entre els paleontòlegs: el treball de laboratori, la producció bibliogràfica, (autor d'uns cent articles en revistes científiques nacionals i internacionals) i les conferències i cursos, es complementen amb el treball de camp. L'excavació, amb importants troballes, de les quals cal remarcar un prosimi (*Anchomomys*) i el descobriment d'un esquelet parcial de *Dryopithecus*, un homínid del Miocè en Can Llobateres (Sabadell), que han estat considerades per la prestigiosa *Nature* com dos de les cinc més importants troballes de primats fòssils de la dècada.

La segona conferència tracta sobre l'evolució i correlació entre els diversos homínids. Un tema molt debatut.

Les relacions entre els diferents *Homo*, *H. habilis*, *H. erectus*, *H. sapiens*, i els seus predecessors els *Australopithecus*. També les seues expansions des de l'est africà cap a Euràsia en diferents onades, a partir del registre fòssil de què es disposa en l'actualitat. Amb especial menció al jaciment d'Atapuerca del qual és codirector un altre conferenciant: el Dr. Juan Luis Arsuaga, premi Príncep d'Astúries d'investigació pels treballs d'Atapuerca i catedràtic de la Complutense de Madrid.

Finalment es tancaria el cicle amb el tema dels canvis tecnològics i les implicacions sobre l'evolució humana. Els primers instruments, les indústries de pedra, en un camí encetat que ens portava, qui ho havia de dir, cap al "Deep Blue". A cura d'Eudald Carbonell Roura, doctor en geologia del quaternari per la Universitat de Paris VI, professor de prehistòria de la Universitat de Rovira i Virgili de Tarragona. Autor de 15 llibres i 150 articles científics en revistes nacionals i internacionals, ha dirigit 50 campanyes d'investigació en diversos jaciments paleolítics, entre ells Atapuerca i Abric Romaní (Papellades). Es també, des de fa ben poc, Príncep Astúries d'investigació.

- Si voleu anar fent boca, us recomanem dos llibres d'una edició econòmica, molt interessants:
 - JOHANSON, Donald i EDEY, M, *El primer antepassado del hombre*, Barcelona, RBA Editores, 1993, i
 - LEAKEY, Richard, *La formación de (bastandilla?) la humanidad*, Barcelona, RBA Editores, 1993, dins la col·lecció: Biblioteca de divulgación científica Muy Interesante.

Enric Forner i Rosa Garcia.

Australopithecus
• Capacitat cranial:
400-500 cm³
• Alçada: 1,30-1,50 m

Homo habilis
• Capacitat cranial:
670-700 cm³
• Alçada: 1,50 m

Homo erectus
• Capacitat cranial:
800-1.200 cm³
• Alçada: 1,70 m

Homo sapiens neanderthalensis
• Capacitat cranial:
1.500-1.600 cm³
• Alçada: 1,60 m

Homo sapiens sapiens
• Capacitat cranial:
1.600 cm³
• Alçada: 1,50-1,80 m

LES MISSIVES DELS MUNTANYERS A LES BUSTIES DELS TRES PICS 1996

Des que al quaranta aniversari del C.E.C es tornaren col·locar les bústies als pics dels Tres Reis, Penyagolosa i Espadà, els missatges han estat constants. Cal fer ressaltar l'entusiasme de la gent quan admira el paisatge des d'un cim: tots es queden impressionats, es converteixen en poetes i raonen amb molt d'humor i alegria, encara que les opinions siguin molt diverses.

Son nombrosíssims els grups i persones que han deixat escrites les seues sensacions al Pic del Penyagolosa; destaquen, pel que fa a la quantitat de notes, els procedents de València, Castelló, Terol, Catalunya i País Vasc.

Aquí en teniu uns quants:

Centro Excursionista de la Torre d'en Bessora; KRAC (Kolektivo para la reconversión del agua en cerveza); Gazteiz Mendiko Taldea (Club de Muntanya Gazteiz); Secció Excursionista del Centre de Lectura de Reus 1859; Agrupación Excursionista LAS BALLESTERAS, Monteagudo del Castillo (Teruel); Societat Astronòmica de Castelló; Gojkovió Dusan; Centre Excursionista Contesta; Lluïsos de Vila-Real; Urdaburu mendizale Elkarte; Centre Excursionista d'Ontinyent, Club

de Muntanya; Colla Basura; Centre Excursionista d'Abrera (Baix Llobregat); Centre Excursionista de Martorell (Baix Llobregat); Centre Excursionista Pirenaic (Barcelona); Centre Excursionista de Callosa de Segura; Associació Cultural Casino Torrent; Club Juvenil Dardo; Centre Excursionista Refalgarí (La Sénia, Tarragona); Club de Muntanya "Txaporoski" (Camp del Túria); Centre excursionista de Mislata; Alumnos de la Escuela Taller Sección Turismo Rural del Alto Mijares; Col. legi "La Puríssima" de València; Grup Muntanya Bocairent; Centro Excursionista Alaquàs; Grup Muntanya Bocairent; Grup Ecologista "Jo Reforeste"; Grup Ecologista "Samaruc" d'Oliva; centre Excursionista de Nules...

A més són molts els qui han tingut l'amabilitat de fer-nos arribar la seua experiència i percepció. Així Mercè Gasòliva de Manresa diu: "El penyagolosa és cada dia una fita impressio-

Descobriments de les manises commemoratives

Foto: Anna Bueso

nant, inoblidable: els voltants suaus... les verticalitats que fan tremolar les cames... què més dir? Des del Bages... fins sempre."

Mari Carmen Rolando de Gazteiz ens saluda: "Caro-Peñarroya-Javalambre-el mar, tot això, les serres, pobles i terres de Castelló, un regal pels nostres ulls. Salutacions per a tu muntayer que recolliràs aquesta targeta."; gràcies simpàquíssima. Però de vegades no es troben paraules: "Les nostres impressions són extraordinàries" o "Això es collonut" o simplement "Impressionant", Meravel·lós". Però no sempre el dia acompanya, com a María José Lozano i Miquel Angel Mota: "Ha valgut la pena pujar, encara que és una llàstima el que estigues ennuvolat; segur que tornarem", ja és mala sort en Juliol; perquè si el dia és clar passa el que ens diu Manuel Nebot de 66 anys: "Avui hem agafat un dia clar i les vistes són impressionants encara que meravel·loses". Però també pot passar que faça molt de fred, com li va succeir a Ximo: "Xè què fred! Què preciós, quina vista!. El paisatge es fica als ossos, al igual que aquest oratge serrà tan sà. Xè, escolta, que em mola quantitat! Val!!".

Pic Espadà - Bústia i Manises

Foto: Anna Bueso

Som una família muntanyenca
 de Sant Vicenç de Montalt (Barcelona)
 que hem pujat aquest pic sense
 ploure i ens ha agradat molt, llas-
 tima del vent que se'n portava les
 criatures (any)

ALBA
 (mare)
 (4 anys)
 Neus
 (7 anys)
 Agents
 (menor)
 A.C.E. (Mariano)

Val home! i escolta el que diu Tere-
 sa d'un dia amb neu: "Estem envoltats
 de neu i tinc la sensació que som for-
 migues en un gelat de nata" i el que diu
 de com té els peus de gelats, ja us ho
 podeu imaginar. I uns quants consells
 ens donen Jesús Rufat i Anna Ribes de
 Gandia: "Bona i fàcil ascensió, però la
 vessant Est és difícil (perillosa)
 per a la gent corrent (caldria anotar-
 ho). Ho trobe molt net tot", "Majes-
 tuosa vista, aire pur i molta tranquil-
 litat, per favor conservem-ho".

I es que la majoria el que menys
 esperen és trobar-se una bústia al pun-
 tal del cim, així un grup de joves en una
 tapa de formatges ens diuen: "Hola
 perdoneu per la targeta, però no teníem
 un altra cosa, som quatre amiguets de
 Picassent: Gero, Isa, Carmen i jo
 (Miquel), ens ha agradat molt i pen-
 sem tornar el més prest possible. Peto-
 nets i fins sempre. Escriviu-nos per
 favor". Encara que, en honor a la veri-
 tat, el que més abunden són els moca-
 dors de paper.

Ara relaxem-nos un poc perquè Inma
 i tere ens han deixat una poesia d'Oscar
 Wilde: "SEURE A LES ROQUES
 / MEDITAR SOBRE EL TORRENT /
 I EL PLANELL. CONTEMPLAR /
 L'ESCENARI OMBRÍVOL DE LA /
 FORESTA ON HABITEN LES
 COSES / QUE EL PEU HUMÀ
 RARAMENT / O MAI NO HA TRE-
 PIJAT, ESCALAR / LA MUNTANYA
 SENSE / CAMÍ ENTRE LES ESCU-

MOSES / CASCADES ROCOSES. AIXÒ ÉS / LA SOLITUD.

i per acabar ens en podem anar de
 marxa amb Porrac: "Aquesta nit anem
 a bufar-nos a la vostra salut. Adéu, fins
 el proper any".

Al tossal dels Tres Reis, el que més
 crida l'atenció és el poder estar a tres
 llocs a l'hora; encara que arribar aquí
 pot tenir pegues, com la d'una família
 muntanyenca, "... ens ha agradat molt,
 llàstima del vent que se'ns enportava les
 criatures", o la d'un grup de joves: "Pre-
 gam que senyaleu millor la pujada amb
 qualche cartell indicatiu, ja que hi ha
 moltes cruïlles".

Tot i així, els beneficis psíquics d'a-
 quest lloc són innegables: "Som quatre
 d'Onil (Alacant), i ens sentim orgullo-
 sos d'haver aplegat ací"; i així mateix
 els sentiments religiosos: "Creu en Deu
 i seràs salvat tu, el teu poble, els teus
 animlas, les teues dones i tot el que
 tocares amb veritable FE"; o els pen-
 saments geo-polítics: "Només des d'a-
 quí es pot veure la grandària de
 València, Catalunya i Aragó". Però tots
 estan d'acord en repetir, "... és la pri-
 mera vegada que venim, però no serà
 l'última, es respira molta pau" o "Estem
 farts de venir ací, però fins avui no
 hem trobat la bústia. ¡AÇÒ ES
 MASSA! Tornarem". Fins i tot amb
 aquesta dificultat afegida, els nostres
 amics muntanyencs ens han deixat mol-
 tes notes, però a diferència de les de
 penyalgosa, aquí, moltíssimes han
 estat escrites en targes de treball o per-
 sonals, i tan sols una en mocador de
 paper; curios.

Tot i que al pic d'Espadà no hem
 trobat tants missatges, és fàcil imaginar
 que els seus continguts han estat ama-
 rats d'un desbordant optimisme i un
 desig expressat per Daniel, en Penya-
 golosa, per a tot el nostre País: "Des-
 prés d'una magnífica ascensió per un
 dels pocs boscos de pinus silvestris del
 País Valencià i de veure alguns dels
 pocs exemplars de teixos que encara
 tenim. Se'm fa desolador el paisatge
 d'un País tan magnífic i tan desertitzat.
 Espere que entre tots i totes aconse-
 guirem un País Valencià més verd i
 esplendorós, com ja va ser en un temps.
 Visca la Terra!!".

ISIDRE BONÉ.

BILBAO ALPINO CLUB

BILBO MENDIZALE BAZKUNA

MENDI LEHIAKETA / CONCURSOS DE MONTES

Mendizalea: ATZEAN

Montañero:

Mendia: TOSSAL TRES REIS Goiera: 1.356 mh.

Monte: Altura:

FREDES -Tik Ordua: 12.49 Eguna: 31.07.96

(DESDE) Hora: Día:

Jasotzailea:

Recorrido por:

ESKERRIK ASKO TXARTEL HAU GURE BAZKUNERA BIDALTZEAGATIK.

Carnicería Vieja, 19 - 1ª
Teléfono 415 42 14
48005 - BILBAO

GRACIAS POR ENVIAR LA TARJETA A NUESTRA SOCIEDAD.

**LA VI PUJADA A PEU EN
UN DIA CASTELLO DE LA
PLANA - SANT JOAN DE
PENYAGOLOSA. CRONICA
D'UN DIA AMB MOLTA
MARXA.**

Per fi, com diu aquell conegut pregó, ja el dia és arribat, després de molts maldecaps, reunions, escrits, entrevistes, recerques, aclamacions i reclamacions, crits i saravastall, estavem ja tots preparats per a afrontar el repte que suposava l'organització d'aquesta prova; ho teníem tot preparat, o quasi tot; a l'última hora semblava que l'aigua que havíem encomanat no ens arribava; gestions, més gestions, per fi ja la teníem preparada. Jesús, amb la seua intendència, funcionà a la perfecció, com un rellotge; es nota que és de l'ofici, només necessita mà d'obra, la resta és cosa seua. Paco i

Ximo s'havien fet càrrec de les comunicacions; tots esperàvem que aquest any funcionaren, com així va ser. Els controls estaven tots disposats i a punt de rebre l'allau de participants desitjosos de trobar l'esme que els garantia la continuïtat a la prova, o, si això no podia ser, el refugi, l'atenció necessària i el consol. La cua de la prova, "la granera" estava ben guarnida amb els tot terreny i amb la garantia que suposa comptar amb persones de l'experiència i fortalesa d'en Salvador, Ramiro i Martinavarro.

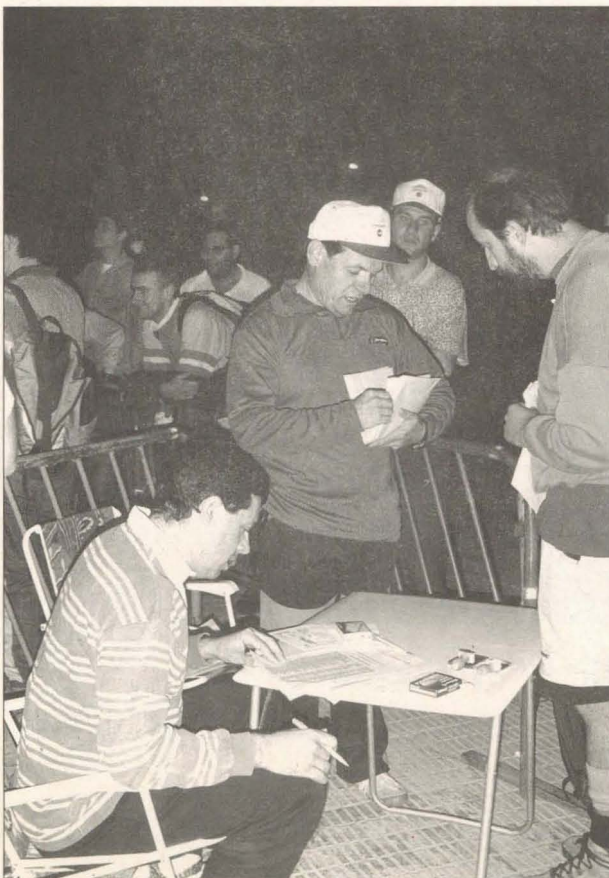
Un hora abans de l'hora d'eixida, ja estavem tots amanits davant l'estadi Castàlia; les valles ens les havien dut les brigades municipals; les vam disposar per ordenar els participants segons tingeren o no la targeta d'eixida, amb dues taules per a atendre'ls i segellar l'eixida. A poc a poc, els primers partici-

sar el control d'eixida. De cop i volta, i després d'uns minuts de treball esgotador, vam veure que les cues s'anaven aclarint, hi havia menys gent esperant i quasi tots estaven ja disposats a pendre la sortida; fotos de rigor, algú despistat, algú que no està a la llista, què fem? Que entre, ens fiem de la seua paraula, que entre i ja ho aclarirem.

Paco i Miguel, s'en van a donar l'eixida, Paco dona les últimes instruccions, tothom està preparat per començar a caminar, o a córrer. Per fi és dona l'eixida, eren les 6 hores 10 minuts del matí. Aclarim les llistes, no ens havien enganyat: aquells que no hi trobavem a les llistes sí que hi eren; era per culpa nostra que no els hi trobavem, per tant vam actuar correctament al deixar-los eixir. Tot anava bé.

Però poc després de donar l'eixida i encara al terme de Castellò, se'ns va presentar el primer problema greu: després de passar l'autopista el propietari d'un hort acompanyat de dos policies impedia als participants passar per on estava assenyalat, produint-se un considerable enrenou entre els participants; per sort a Paco se li va ocorrer anar per allí i en veure el que passava, va guiar els participants per on havien d'anar i salvar així el problema.

Vam aplegar a Sant Joan i vam montar tota la paradeta, les pancartes, les antenes; ai les antenes!, Miguel no aconseguia fer-la funcionar. Jesús, en un tres i no res, ja tenia l'intendència de menjar preparada, tots i totes ens vam posar a preparar les rues, la beguda, la fruita, les samarretes i les revistes que hi anàvem a donar als participants. Les bosses amb la roba de recanvi

Control de l'eixida

Foto: Anna Bueso

pants s'anaven acostant, no hi havia cap problema, les llistes confeccionades per les incansables Lorena i Cristina, eren perfectes. De sobte l'allau de participants es va fer més i més nombrós, per un moment vam pensar que no donàriem l'abast, la gent s'anava amuntegant a la cua de les taules, tothom estava nerviós, l'hora fatídica i alhora desitjada, les 6 del matí del dia 10 de maig de 1997, s'anava apropant i encara hi faltava molta gent per pas-

les vam ordenar per números per a facilitar la seua recerca. La ràdio per fi ja funcionava i funcionava bé. De sobte va sorgir un nou problema, ens vam trobar dos autobusos que no pertanyien a l'organització; es tractaba d'un grup que estaven fent unes proves d'orientació per muntanya i, quina casualitat! acabaven al mateix lloc que nosaltres; per sort ens vam entendre perfectament i ells, donat que acabarien més prompte, es van posar a un altre lloc i no ens vam destorbar gens. Tot estava preparat, el temps també acompanyava, tots esperavem que no passara el que va ocórrer l'any passat amb la forta pluja i fred que vam patir; aquest any, ans al contrari, el temps pareixia que volia acompanyar-nos: no feia fred, tampoc excessiva calor, un dia perfecte per anar per la muntanya.

Per la ràdio ens informaven que els controls funcionaven perfectament i que un participant anava molt depressa, que aplegaria aviat, tots l'estavem esperant. Per fi a les 12 hores 37 minuts aplegava el primer participant: havia fet un temps de 6 hores i 27 minuts, tot un repte!, felicitacions, abraçades, allà hi eren la seua dona i el seu fill esperant-lo.

Poc després aplegaven dos nous participants: havien fet un temps de 6 hores i 55 minuts, el mateix temps que el del primer de l'edició de l'any passat, quina passada!.

A poc a poc, anaven aplegant participants, uns encara tenien bona cara, però la major part aplegaven amb la cara congestionada per l'esforç que havien fet, cansats, molt cansats, suats, els peus plens de bufes però a la vegada feliços, molt feliços i contents per haver aconseguit aplegar i acabar la prova. Inclús hi va haver participants que encara van tenir l'humor de, en aplegar a Sant Joan, recitar una poesia i donar-los un ramet de flors de la muntanya a les seues dones que els hi estaven esperant. Per la seua part, Emilia, Maria, Lorena i Cristina, anaven prenent nota dels participants que anaven aplegant i dels temps que feien, els donaven les bosses amb el menjar i els regals. L'explanada de l'Ermitori s'anava omplint de gent a poc a poc; a cada arribada: crits, aplaudiments, felicitacions i així tota la vesprada, fins que, poc abans de les nou de la nit, aplegava la cua de la prova amb els últims participants: la mateixa joia, les mateixes felicitacions que si hagueren aplegat els primers. Només

el fet d'haver arribat ja era motiu de satisfacció.

Mentre, el Jesús en veure que la intendència estava ben guarnida, a boqueta nit va desaparèixer, se'n va anar, tenia un compromís; ell no ens ho va voler dir, però es que jugava el Barça, i a més contra el Real Madrid, i no es volia perdre el partit que feien per la televisió.

Vam rebre tota mena de felicitacions per part dels participants, que ens manifestaven que transmeterem a les persones dels controls el seu reconeixement per l'ajut i l'inmillorable atenció que havien rebut de la seua part. Molts van fer esment de la bona idea del control de Xodos de fer massatges als participants que ho demanaven.

Quant ja tots habíen aplegat vam fer el sorteig dels regals que teníem pels participants, però ai!: de sobte un problema, una persona ens deia que faltava una participant que ella havia anat a esperar, que no l'havíem donada com a retirada i no havia aplegat a Sant Joan, menys mal que ja ens havien donat els llistats dels controls i vam esbrinar que aquesta participant s'havia retirat a Les Useres i, o bé no ens ho van comunicar, o bé no vam prendre

ESQUÍ • EXCURSIONISMO

PACO
LIAN
SOLA

CAMPING • AVENTURA

DESCOMPTA
ESPECIAL

C. E. C.

Escalante, 7 i 9 - Tel. 20 12 38
Alloza, 50 - Tel. 21 49 17
CASTELLÓ

nota adequadament d'aquesta retirada. Salvat l'ensurt, vam continuar amb el sorteig; de sobte, un altre maldecap: un dels participants cau a terra; de seguida Lluís el metge i Rosa van acudir al seu auxili; no era res, s'havia desmaiat per l'esforç. Vam continuar amb el sorteig fins que vam donar tots els regals que teniem preparats. Per cert, quina sort que tenen els de Fondenguilla, es van endur un grapat de regals.

Finalment, tot ja s'havia acabat: coixos però satisfets, els participants es van acostant als autobusos i es preparen per gaudir d'un merescut descans després d'haver participat en aquesta insòlita, dura i inoblidable prova, després d'haver gaudit d'aquesta meravellosa experiència.

• Pels amants de les estadístiques, les dades principals són les següents:

Nombre de participants inscrits en la prova - 341

No presentats a l'eixida - 17

Retirats durant el transcurs de la prova - 81

Participants que han acabat la prova - 243, del quals 19 són dones i 224 homens.

• Els tres millors temps han segut:

Eugenio Andrés Mulet - 6 h. 27 m.

Federico Bellido Verdú - 6 h. 55 m.

Carlos Martínez Porcar - 6 h. 55 m.

• La primera dona en aplegar ha estat, igual que l'any passat, **Trini Pallarés** amb 10 h. 1 m.

• Pel que fa a la procedència dels participants, les dades són les següents:

<i>Almassora</i>	8	<i>Rosildos-Serra d'Engarcerán</i>	2
<i>Castelló de la Plana</i>	177	<i>Algemesí</i>	6
<i>L'Alcora</i>	6	<i>Silla</i>	1
<i>Benicàssim</i>	14	<i>Xixona</i>	2
<i>València</i>	17	<i>Castalla</i>	2
<i>Vila-Real</i>	11	<i>Zaragoza</i>	2
<i>Forn d'Alcedo</i>	3	<i>Calatayud</i>	1
<i>Nules</i>	6	<i>Monzalbarba (Zaragoza)</i>	1
<i>Borriol</i>	9	<i>Ontinyent</i>	1
<i>Vall D'Almohacid</i>	1		
<i>La Vall D'Uixò</i>	13		
<i>Fondenguilla</i>	5		
<i>La Vilavella</i>	1		
<i>Onda</i>	1		
<i>Sogorb</i>	1		
<i>Torreblanca</i>	2		
<i>Càlig</i>	1		
<i>Vilafranca</i>	5		
<i>Beneixama</i>	8		
<i>Dènia</i>	1		
<i>Gata de Gorgos</i>	4		
<i>Albuixech</i>	1		
<i>Borriana</i>	4		
<i>Alqueries</i>	1		
<i>Alacant</i>	12		
<i>Crevillent</i>	1		
<i>La Pobla Tornesa</i>	3		

Només ens resta agrair la col·laboració que hem rebut d'institucions públiques, empreses, particulars i voluntaris, pel seu ajut inestimable; sense eixa col·laboració no hagerem pogut organitzar aquesta prova.

Moltes gràcies a tots i fins l'any vinent.

Gregori Dolz.

Control de l'arribada

Foto: Anna Bueso

ACTIVITATS PREVISTES**JULIOL**

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

- ← Sant Joan - Riu Carbo - Villahermosa. *
- ← Barranc del Maimona. *
- ← 19 i 20 Massís del Canigó. ***
- ← 19 i 27 Illes Columbretes. *
- ← 19 a 26 Campaments Infantils.
Estada al Más de Noguera.

AGOST

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	19	30	31

- ← 3 i 10 Illes Columbretes.
- ← 9 - 15 Pics d'Euskadi. ***
- ← 30 ag.-7 sept. Pirineus de Lleida.

SETEMBRE

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

- ← 30 ag.-7 sept. Pirineus de Lleida.
- ← Recorregut pel Montsià. **
- ← Senders de petit recorregut d'Alacant.

SIGNES:

- * Marxa de dificultat lleu.
- ** Marxa de dificultat mitjana.
- *** Marxa de dificultat forta.
- **** Marxa de dificultat molt forta.

PROPERES ACTIVITATS

• **OCTUBRE 9 al 12** •
PEDRAFORCA

• **OCTUBRE 25 i 26** •
CANTAVELLA - VILLARLUENGO

• **NOVEMBRE 9** •
PIC D'ESPADÀ

• **NOVEMBRE 15 i 16** •
VISTABELLA - MOSQUEROLA - L'ESTRELLA

PROGRAMA D'ACTIVITATS PEL 3er. TRIMESTRE DE 1997

Patrocinades per
l'Excma. Diputació
de Castelló

JULIOL 6

SANT JOAN - RIU CARBO
VILLAHERMOSA

- **Dificultat ***
- **Eixida.**-A les 8 del matí de la Farola.
- **Itinerari aproximat.**- Eixirem de Sant Joan de Penyagolosa pel GR 7 i baixarem pel barranc del riu Carbo. Ens aturarem per prendre el bany al riu i passar un bon dia de lleure.
- **Consells específics.**- Cal portar esmorzar, dinar i banyador.

JULIOL 13

BARRANC DEL MAIMONA

- **Dificultat ***
- **Eixida.**-A les 8'30 de la Farola.
- **Itinerari aproximat.**- Eixirem de Montanejos pel GR 7. El sender té boniques vistes sobre el barranc i es pot gaudir de la rica vegetació autòctona. El recorregut complet dura unes quatre hores, sempre en funció de la dificultat que presenten les basses i tolls del riu.

Per la vesprada, abans de tornar, ens podem banyar al Millars.

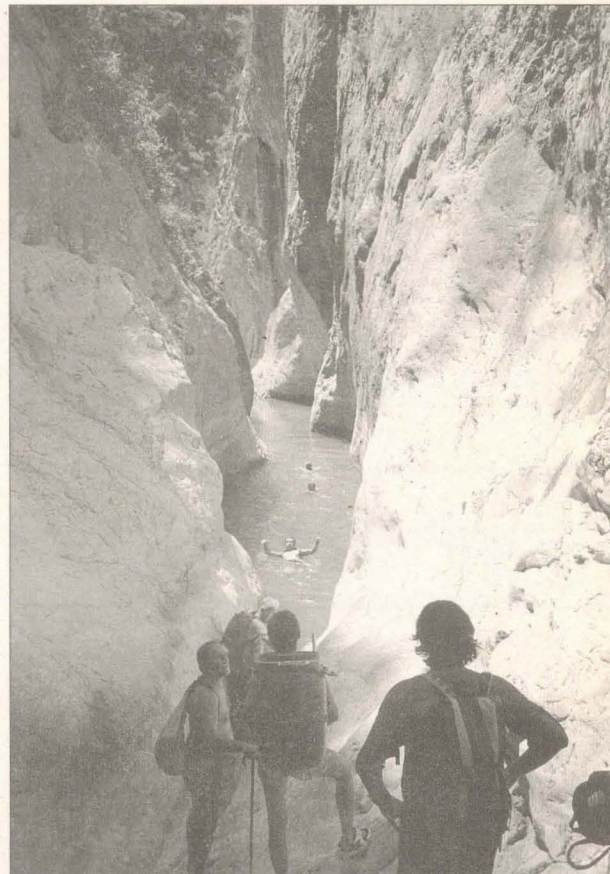
- **Consells específics.**- Cal portar esmorzar y dinar, banyador, sabatilles per l'aigua i un neumàtic menut o bossa de plàstic per passar les motxilles a les basses.

JULIOL 19-20

MASSIS DEL
CANIGÓ

- **Dificultat * * ***
- **Eixida.**-A les 5 del matí de la Farola.
- **Itinerari aproximat.**- *Primer dia:* Vallestàvia - Ras del Pratscabrera - Refugi del Cortalets (2.150 m.). *Segon dia:* Refugi de Cortalets - Cim del Canigó (2.785 m.) - Cabana d'Aragó - Coll de Segalés - Monestir de Sant Martí del Canigó (Segle XI) - Castell.
- **Consells específics.**- Dur esmorzar i dinar del primer dia. El menjar del segon dia es podrà adquirir segurament al refugi. No cal dur estoreta.

Hi ha la possibilitat que ens acompanye el Grup Excursionista Pirinenc Nord-Català, que són els millors coneixedors

Barranc Maimona

Foto: Arturo

de la zona. Ja es confirmarà tot en una reunió que es farà per ultimar detalls.

JULIOL 19 i 27

ILLES COLUMBRETES

L'excursió es farà sempre que es completen les places i hi haja gent que s'encarregue de les expedicions.

- **Eixida.**-A les 8 del matí del Port de Castelló (Club Nàutic).
- **Places.**-Un màxim de 12 persones en cada expedició.
- **Preu.**-10.000 pts. per persona. Cal apuntar-se bastant abans de cada eixida. Les inscripcions es tancaran el 11 de juliol (eixida del 19) i el 18 de juliol (eixida del 27).
- **Itinerari aproximat.**- Es tracta d'embarcar al iot Buenamar I, que té 15 m. d'eslora, i passar el dia navegant, visitar les Illes Columbretes i nadar.
- **Consells específics.**- Portar banyador, sabatilles, esmorzar, dinar, gorra, ulleres de sol, crema, ulleres per capbussar-s'hi, tovallola, beguda, etc...

Massos del Carbo

Foto: Toni Calduch

Refugi de Baiau GR 11

Foto: Carles Escura

JULIOL 19 a 26

CAMPAMENTS INFANTILS ESTADA AL MAS DE NOGUERA

- **Edats.**- De 8 a 10 anys i de 12 a 14 anys.
- **Preu.**- Socis 27.000, no socis 28.000 pts.
- **Activitats.**- Herboristeria, vida dels animals, transformació de productes, itinerari, repoblació, apicultura, horta, arqueologia, animació, senderisme.
- **Instruccions específiques.**- Portar: sac de dormir, llençols, plats, coberts, gots, calcer, gorra, carnet S. Social

— NOTES —

1.-Recordem als participants que les excursions es programen per tal de fer-les en grup i no és convenient anar per lliure. Això dificulta la tasca del responsable de cada excursió, pot ser perillós en algunes circumstàncies i causar molèsties al conjunt.

2.-És molt convenient assabentar-se de les característiques de cada excursió abans d'inscriure-s'hi, per comprovar si es corresponen amb les possibilitats de cadascú i també per portar l'equipament adient al recorregut. En tot cas us recordem que la participació es fa assumint cada persona el risc corresponent.

3.-El Centre podrà introduir canvis en la programació si les circumstàncies ho aconsellen.

(fotocopia), material d'escriptura, etc....

AGOST 3 i 10

ILLES COLUMBRETES

Val l'informació de Juliol. Les dates finals d'inscripció són: el 25 de Juliol (eixida del 3 d'agost) i el 1 d'agost (eixida del 10 d'agost).

AGOST 9-15

PICS D'EUSKADI

- **Dificultat** * * *
- **Eixida.**-Dia 9 d'agost. L'hora i el lloc estan per concretar encara.
- **Itinerari aproximat.**- La idea d'aquesta excursió és la de fer els principals cims que té Euskadi: el Gorbeia (1.481 m.), l'Amboto (1.331 m.), l'Aitzkorri (1.528 m.), i el Txindoki (1.346 m.), encara

que aquest darrer està un poc més lluny. Tot i així, com que les distàncies no són excessivament grans podríem fer i/o canviar alguna excursió i, per exemple, fer algun dels trams del GR-12, GR-38, GR-121 o GR-123.

- **Instruccions específiques.**- Ens han recomanat de fer nit sempre al mateix lloc, per la dificultat de trobar llocs per dormir al mes d'agost. Aquest lloc serà Urkiola (700 m.), a l'interior de la província de Biskaia, a uns 10 km. de Durango, en ple cor d'Euskadi. Es pernoctarà a un refugi regentat per uns capellans d'un monestir que hi ha a Urkiola.

Es necessari inscriure's abans del 30 de juny. Hi ha 25 places.

A primers de juliol els inscrits tindran la primera reunió de coordinació.

AGOST 30

SETEMBRE 7

PIRINEUS DE LLEIDA

Enguany es vol fer el tram que va des de l'Hospital de

Viella fins Arinsal (Andorra), aproximadament uns 160 km. del Pirineu lleidatà.

Passarem per llocs com el llac Sant Maurici, les pistes de Boí-Taül, Tabescan, etc. La marxa es preveu dura i en conseqüència es demana que vaja gent preparada.

Es faran reunions preparatòries per donar més detalls. Convé que comuniquem al Centre si teniu l'intenció d'anar-hi.

SETEMBRE 14

RECORREGUT PEL MONTSIÀ

- **Dificultat** * *
- **Eixida.**-A les 7 del matí de la Farola.
- **Itinerari aproximat.**- Mas de Miralles, Plans de la Galla, Font de Burgar, Mataredona, La Foradada, La Torreta, Mas de Comú, Refugi, Les Ventalles. En total unes 5 hores de marxa efectiva.
- **Consells específics.**- Cal portar esmorzar i dinar.

SETEMBRE 27-28

SENDERS DE PETIT RECORREGUT D'ALACANT

Es vol fer un recorregut que encara no està concretat. Es donarà més informació més endavant. Possiblement es faci el barranc de l'Infern.

Cascada - Naixement del Riu Carbo

Foto: Toni Calduch

**EL I CONCURS DE
FOTOGRAFIA DE
MUNTANYA DE CASTELLO
DE LA PLANA
TOT UN EXIT!**

Encara que amb un poc de retard, volem fer-vos una breu ressenya sobre el que ha estat el I CONCURS DE FOTOGRAFIA DE MUNTANYA celebrat a Castelló de la Plana.

Aquesta iniciativa va estar pensada per l'Organització de la SETMANA DE CINEMA DE MUNTANYA (Centre Excursionista de Castelló, Club de Muntanya de Castelló, Club Trepa Castellet i Espèleo Club Castelló) que se celebra a la nostra ciutat com una activitat dins de la mateixa SETMANA i amb l'objectiu d'incrementar l'afició i l'estima per totes les activitats esportives i/o culturals que té la MUNTANYA -amb majúscules- com a centre de les vivències de centenars de persones a les nostres comarques.

I aquesta idea neixia durant la preparació de la VI edició de la SETMANA, quan semblava que el camí de la seua recuperació, després d'anys i anys d'hivernació, era l'escaient i podíem ampliar el camp d'actuació de la mateixa.

Així doncs, sense saber molt bé el resultat d'aquest I CONCURS DE FOTOGRAFIA, però pensant sempre en positiu, vam llençar la idea, i vam

escampar les bases als quatre vents; obertes a tots els fotògrafs i fotògrafes que ho desitjaren, amb l'única condició de que foren aficionats.

Quan només mancaven quinze dies per tancar el termini de presentació d'originals, sis o set fotografies eren tot el bagatge amb què comptàvem. Un poc desesperant, no? Però, en aqueixos quinze dies es va produir allò que no havia passat en els cinc mesos anteriors, i més de seixanta fotografies eren a les nostres mans, esperant ser exposades, vistes, jutjades i... qualificades amb els premis corresponents. I ens vam posar a treballar per poder oferir tots els materials presentats en una exposició que es va realitzar en el pati interior de la Casa Municipal de Cultura de Castelló de la Plana, la qual va ser visitada diàriament per totes les persones que assistien a les projeccions de la SETMANA DE CINEMA DE MUNTANYA en el saló d'actes interior.

D'aquesta manera, ara ja era possible parlar dels primers guanyadors del CONCURS DE FOTOGRAFIA DE MUNTANYA de Castelló de la Plana. Així, el jurat format pels senyors Ana Bueso, Francisco Rangel i Daniel Vila, va estimar concedir els següents premis:

-Primer premi, dotat amb Diploma acreditatiu i 50.000 pts., a l'obra "El Cim" (Cim de l'Aconcàgua), de N'Alexandre Navarro i Sorribes.

-Segon premi, dotat amb Diploma acreditatiu i 30.000 pts., a la fotografia "Tardor al Montseny" (El Montseny), d'En Josep Antoni Arias i Centelles.

-Tercer premi, dotat amb Diploma acreditatiu i 20.000 pts., a l'obra "Ombres" (Pla de Vistabella), de N'Enric Llorens i Agut.

I concedir un Accésit i Diploma a les següents fotografies: "Descans de la Deessa Turquesa" (Cim del Xo-Oyu), d'En Carles Pitarch i Francisco; "Desierto Blanco" (Ordesa), de N'Àngel V. Gallego i López; "Immensitat" (Nepal), d'En Carles Pitarch i Francisco.

Tots aquests premis, lliurats a la jornada de cloenda de la VI SETMANA DE CINEMA DE MUNTANYA, no haurien estat possibles sense l'ajut inestimable de totes les entitats i empreses que col·laboren econòmicament amb l'Organització de la mateixa: Fundació Dàvalos-Fletxer, Ajuntament de Castelló de la Plana, Caja de Ahorros del Mediterráneo, Vértigo i Pics Mont Caro.

I el futur? Doncs, ja el tenim en marxa. L'èxit d'aquesta primera convocatòria del CONCURS DE FOTOGRAFIA DE MUNTANYA ens ha animat a una segona per aquest any 1997. Així, doncs, animem totes aquelles persones que viuen i veuen el món de la muntanya, en totes les seues vessants esportivo-culturals, a través d'un objectiu, que estiguen pendents d'aquesta nova invitació a participar-hi.

ÀNIMS, I...BONES FOTOGRAFIES!

JOSEP MANEL SEGARRA

OPTICA MAYOR

• Mes de 140 establiments a tota Espanya •

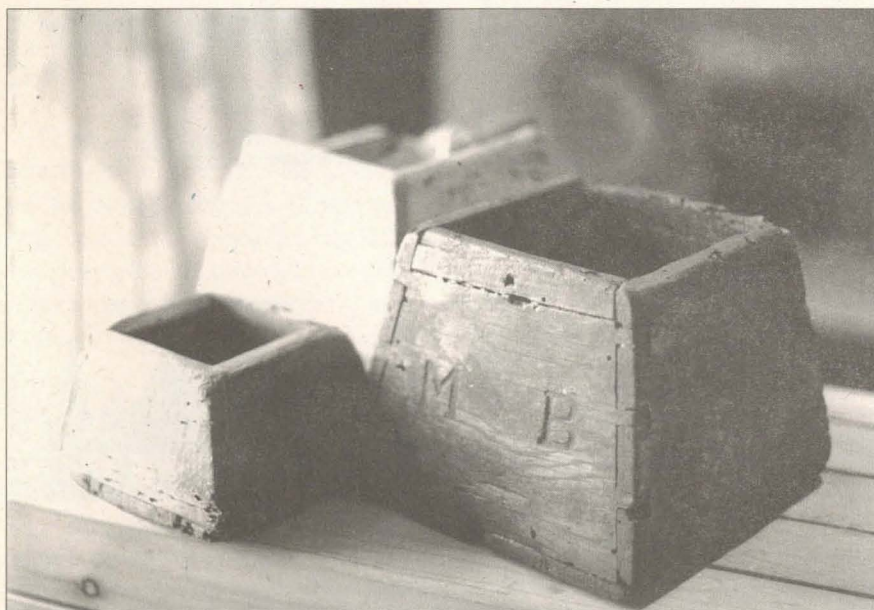
C/ Major, 16 - CASTELLÓ

• Tel. 23 53 12

PREUS
ESPECIALS
ALS SOCIS DEL
C.E.C.

RETALLS ETNOGRÀFICS

Allò de que l'home és la mida de totes les coses, té la seua part de veritat; ell ha utilitzat el que li era més proper, el seu cos, per a mesurar el món que l'envolta. Així naixen dits, eixems,

pams, grapats, almostes, colzes, braçes, peus, passes, etc.

Cal aclarir que l'eixem és la distància o espai entre el polze o dit gros i l'índex, oberts; l'almostra (almosta) el que cap en el buit de les dues mans juntes.

Però evidentment no era el mateix el grapat d'un manotes que el de gent fina, i s'acudeix a formes de mesurar convencionals, que moltes vegades en el lèxic encara palesaran el seu origen.

Pel que fa a mesures de capacitat per a àrids, ací teniem l'almud, la barcella i 12 barcelles un cafís; l'almud es dividia en dos mitjos o en 4 quarterons. En mesures actuals l'almud tenia una capacitat de 4'15 litres, i la barcella 16'60. A l'interior eren 8 mesures el que feia una barcella (Mas de Montoliu, Xodos, 1967). Això per ser més usual la mesura de fusta de mig almud. Sobre això cal aportar, a més, alguna prova documental, però abans, per curiositat, recordarem l'origen de les fonts.

El dia 14 de juliol de 1974 fem un passeig pels voltants de Culla; en una

zona on han abocat enderrocs veiem que assomen alguns papers bruts, que repleguem. Són despulles de documents d'una neteja i, per si de cas n'hi havia més, dies després vaig pujar de Castelló les eines que em calien i vaig acabar en allò que jo deia "treball d'arxiu a pic i pala". Els muntons d'enderrocs foren revolts i vaig recollir tots els papers que eixien, molts inaprofitables però d'alguns encara es podia treure

de Joseph Pitarch Jurat de Culla un Caffis tres barcelles, y quatre mesures dich set barcelles y sis Mesures de ordi, y set barcelles, y sis Mesures de espeltor tot a rrahó de de... lo Caffis a conte de la soldada del temps he servit a dita Vila y gastos que em se devien een les exeaccions de Geroni Miralles y per la veritat fas lo pnt. en Benasal a 22 de Nobembre 1726... Vicent Badal not. de facultat de dit Pegueroles.

↳ Vicent Badal not.

I ara un poc més per la part escrita; també a un document del mas de Penyalcalba, més tardà, diu:

Recibí de Ramón Bellés dos barsillas, 3 mesures, por la pensión de la Marraisona. Culla, a 15 de Agosto de 1859.

Manuel Moliner.

Son: 2 barsillas, 3 mesures.

Josep Lluís VICIANO AGRAMUNT

alguna dada. I quan un amic va treballar l'assumpte de les neveres, d'allà ixqué la poca informació que teniem sobre la de Culla, amb uns rebuts i albarans del segle XVIII que justificaven despeses fetes en el manteniment del pou de neu.

I ara uns altres valdran per això de les mesures.

Transcrits literalment diuen:

Certifique. Y fas fe yo el infra escrid com Valero Barreda ha rebud de Avarito de Albert Granater de la vila de Culla 7 b 2 ms dic sed barcelles dos mesures de forment. Y son a compte de lo que la vila li deu al Sobredid Valero Barreda, per ser així veritat fas lo present de son consentiment en 6 de Gener de 1722.

Juan Bte. Casanova

Son 7 b 2 ms

* * * * *

Yo Joan Pegueroles Ministre de la Vila de Benacal Confesse haver rebud

PASSATEMPS I CALAIX DE SASTRE

EL RACÓ DEL FOC

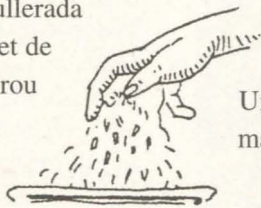
LLUÇ AMB PÈSOLS I ALLS TENDRES

• **Ingredients** (per 4 persones):

4 medallons de lluç gruixuts, 2 dents d'all ben picades, un manat de julivert ben picat, 2 cullerades de tomàquet fet puré, una ceba petita tallada molt fina, una cullerada sopera de farina, un gotet de vi blanc, 1/4 de litre de brou de peix bullent, 1/2 kg. de pèsols desengrunats, 1 pastanaga tallada a llenques fines, sal, pebre, oli d'oliva, 2 llesquetes de pa fregit, un grapatet d'ametlles i pinyons torrats, una cullerada de vinagre de xerès.

• **Preparació:**

Es posa oli en una paella, s'hi aboca la ceba, i després l'all i el julivert; es sofregeix molt bé sense deixar de remenar per tal que no es creme. S'hi afegeix la farina i es donen unes voltes. S'hi aboca el vi, es deixa evaporar una mica i després es posa el brou. Quan torna a arrencar el bull, s'hi posa el peix, que haurem salpebrat, i es deixa coure durant 5 minuts. Es retira i s'hi aboquen els pèsols i la pastanaga i es deixen coure lentament fins que estiguen tendres. Mentrestant es saltegen els alls en un altra paella amb una mica d'oli (han de quedar "al dente").

Quan els pèsols estan cuits, es torna a posar el peix i es rectifica de sal, es deixa coure 3 minuts més mentre es fa la picada d'ametlles, pinyons i pa, que es desfarà amb una cullerada de vinagre i s'abocarà a la paella amb el peix. Es deixarà coure 2 minuts, s'hi posaran els alls per sobre, i ja es podrà servir el plat.

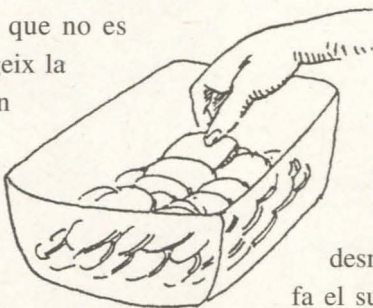
PASTÍS DE GELATINA DE MADUIXES

• **Ingredients:**

Una base de bescuit, 1 kg. de maduixes, el suc d'una llimona, 5 cullerades de sucre, 1/2 litre de suc de taronja, 1 sobre de gelatina neutra.

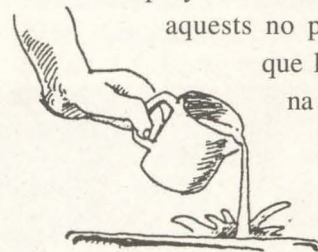
• **Preparació:**

Es posa la gelatina en remull amb una mica d'aigua freda. Es renten les maduixes, es treu el rabet i es tallen a bocins, es posen en un bol amb el suc i el suc de la llimona i es deixen macerar 30 minuts com a mínim. Es posa la base de bescuit al fons d'un motlle desmontable. S'escalfa el suc de taronja i es desfà la gelatina. S'hi aboquen les maduixes i es posa la preparació dins del motlle, per sobre del bescuit. Es deixa a la nevera fins que la gelatina estiga presa. Es treu del motlle i es serveix amb nata o amb salsa de maduixa.

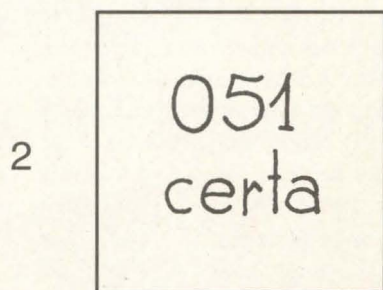
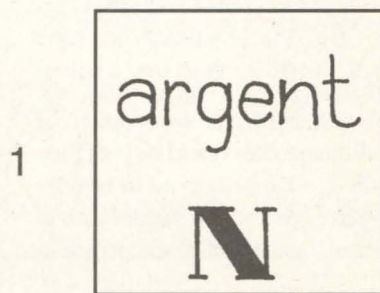
• **NOTA:**

Es pot fer amb qualsevol mena de fruita o suc, sempre que no siga kiwi o pinya natural, ja que aquests no permeten que la gelatina es cualle.

JEROGLÍFICS

NOMS D'ARBRES

NOTES DE SOCIETAT

UN AMERICÀ A LA CORT DEL REI NAVARRO I

Com si de la famosa novel·la es tractés, a la pujada al Penyagolosa de Gener ens aparegué per obra d'encantament un americà que anava més despistat que la una.

Thomas, car és així com es deia el personatge, resulta que estava realitzant un viatge per Espanya. El seu equipatge era una motxilla descomunal, apta per recórrer el món en ferrocarril, però la menys indicada per fer sende-risme.

Doncs el nostre Thomas estava a l'estació de València, esperant el tren cap a Benidorm, que era la seua destinació, quan va coincidir a la sala d'espera amb una altre personatge que posteriorment també es va fer famós, i aquest el va convèncer de que se n'anés amb ell de "marxa". Volem creure que Thomas no va entendre bé la traducció d'aquesta paraula. D'una manera o d'un altra però, quan va voler adonar-se'n, estava amb el seu nou amic al tren cap a Castelló i així es va presentar a la sortida de la marxa a peu al Penyagolosa.

Quan va comprendre on s'havia posat, ja era massa tard i no podia tornar enrere. No mai ha estat més aplicable la frase que anava més despistat que una cabra en un garatge. Al remat, però, amb la seua ingenuïtat i bon tarannà es féu simpàtic a tots, es va enrotllat "a tope" amb tot el grup i va conuiu amb nosaltres en les alegries i els moments difícils de la marxa.

Va suportar els tres dies com va poder, i va arribar el tercer al cim del pic. En anar-se'n, ens comentà com s'ho havia passat de bé amb nosaltres, i que aquella havia estat una experiència inoblidable.

Tot i que potser no ha llegit els autors contemporanis, segur que anava pensant:

"Quin país, quin paisatge, quin paisanatge!"

TRONCHÓN

Genial! Estupenda! Meravellosa! Així va ésser l'excursió a Tronchón que van organitzar els xics de Benicarló, passant per Cantavieja, Mirambel i la Cuba.

Com si fos un partit de futbol, es va haver de posar el cartellet de "No hi ha localitats", ja que l'autobús estava "a tope".

Vam sortir de Cantavieja amb un temps esplèndid, i vam pujar a la Mola Mochén, des d'on es podia contemplar una vista immensa i preciosa. Alguns, amb una vista d'àguila, diuen que van arribar a veure fins i tot els Pirineus. Jo no els vaig arribar a veure per més que vaig posar-hi molta voluntat.

Per cert, entre els pinars de la mola, en alguns llocs encara hi havia neu de les darreres nevades recents, i aprofitant l'avinentsa de que feia calor i ens apetia quelcom, alguns membres del grup van improvisar un cocktail boníssim.

Prengueu nota:

Omplir la tassa d'alumini amb neu "pilée" (rascar una mica la superfície per tal de treure, la més neta), afegir-hi suc de fruites de brik fins gairebé la vora, i si es te a mà, treure la petaca i abocar-hi un poc de rom, whisky o el que hi haja... i beure a poc a poc.

Boníssim! Celestial! Diví!

Tot i que anteriorment no vaig arribar a veure els Pirineus, amb aquest beuratge es poden veure els àngels.

Per la vesprada, i baixant lentament pel mig de les llomes, vam arribar a Tronchón, on havíem llogat una casa rural per dormir-hi 25 persones més o menys: Com érem 37 i ja ens ho esperàvem, hi va haver qui va voler dir la seva. Al remat però tot es va arreglar: tots estaven contents i ningú satisfet.

Per tots aquells que van deixar aflo-rar alguna queixa, haig de dir que el qui va llogar la casa va ésser el primer que va dormir en terra amb una flassada.

Pense que amb això tot és dit... aquell que estiga lliure de culpa que tire la primera pedra.

Per la nit vam sopar molt bé, amb una degustació prèvia de formatges de Tronchón, que va fer les delícies de tothom, per no parlar de la carn de bou en salsa que ens vam cruspír després, i que procedia de les curses del poble.

A l'endemà, vam continuar cap a Mirambel, i després de perdre'ns una estona per seguir amb els bons costums, vam arribar sense novetat i travessant un paisatge preciós a la Cuba, que era on acabava l'excursió.

...hi tornarem!

MALLAES

Hi ha obres que segurament i al pas que van no s'acabaran al segle XX: una de molt coneguda és la Sagrada Família, i un altra de no tant coneguda però més important per nosaltres és el refugi del Mas de les Mallaes del Penyagolosa.

De voluntat, n'hi ha, i de diners per fer les obres, encara que pocs, tampoc ens en falten, però degut a un seguit de circumstàncies o imponderables, l'obra s'està eternitzant i no s'hi pot veure una fi propera.

Els dies 22 i 23 de Febrer, es va obrir la bandereta per enganxar-s'hi, i tots els voluntaris que vam voler, ens vam desplaçar al mas per donar una empenta a les obres; i vam aprofitar, igual que en altres anys, per replantar arbres als voltants de l'esmentat refugi.

Aquest juny també s'ha fet un pas endavant en les obres.

Des d'aquí els hi volem donar el nostre recolzament a Pasqual i a l'equip de col·laboradors que, sempre que poden, puguen a treballar.

Anims i a la feina!

* * * * *
* * * * *
* * * * *

RACÓ LITERARI

Diada de Sant Jordi

*No ens cansarem, mai deixarem la rella,
que el solc, precís, ja arriba al captiró.
Batallarem amb llum de sol i estrella
tocant tarròs; la vista a l'horitzó.*

*Si fem beguda, fina canadella
ens doni vi, i pa, concret sarró.
Ja vindrà el jorn quan, sota gran dovella,
puguem brandar reconquerit penò.*

*Només avui, Sant Jordi, ens fa el relleu
i amb llança i elm vigila la masada.
Visquem intensament, encar que breu,
aquest moment de pau, Ell té l'arada,
i ans que la torni, a l'hora de l'adeú,
la rosa, un bes, donem a l'estimada.*

Albert Vernet

Mas de Peraire (Fredes)

Foto: Anna Bueso

MAS DEL PERAIRE DE FREDES (PORTS DE BESSEIT)

De dia, el sol, de nit és l'estelada
que et són fidels a l'hora i a l'indret.
Són ells només. Els que et van fer condret,
camí prengueren sense retornada.

Batecs finits: cap dona, cap bugada,
ni llar ni fum, ni llibre ni alfabet.
Tots els bancals ja són immens guaret
mai més solcat per la romana arada.

Si, quietud ets ara, mut detall,
quan cau teulada, sec terrabastall.
Ningú, cap valedor veig que et defensi.

Perfil i ganya agafes d'espantall,
i ja, de lluny, m'apar sentir el batall
d'un imposat i d'imposant silenci.

22 febrer 1997.

Albert Vernet

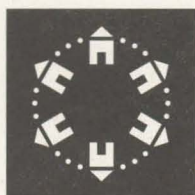
Recordant l'excursió als
Ports de Besseit el diu-
menge 16 de febrer de
1997, que feren els amics
Enric de Castelló i Esteve,
Ignasi, Xavier, Ferran i els
dos Alberts de Barcelona.

SCHWEIZ
SEGUROS

COMPANYIA ANÒNIMA D'ASSEGURANCES

José María Verdés Cid

DELEGAT PROVINCIAL

DIPUTACIÓ
D E
CASTELLÓ

PUBLICACIONS

1.- EDUCACIÓ I SOCIETAT A CASTELLÓ AL LLARG DE LA II REPÚBLICA

Per Consol Aguilar Ròdenas

Professora del Departament d'Educació de la Universitat Jaume I de Castelló

Es proclama la II República trobant-se Castelló amb totes les característiques comunes a l'Estat: dèficit de mestres i escoles, necessitat d'una planificació educacional de masses mitjançant una popularització de la cultura i de l'ensenyament... una necessitat de renovació i millora del sistema educatiu.

Aquesta reivindicació social i cultural es desenvolupa de la mà de les vindicacions dels partits polítics, donat que anava unida a una lluita pel poder i a discursos ideològics contraposats que es volien legitimar des d'aquesta mateixa lluita. Aquest enfrontament entre dos models culturals apareix reflectit en les dues formes diferents d'entendre i d'expressar el fet educatiu. Molts dels aspectes que s'analitzen al llarg d'aquest llibre continuen tenint vigència contemplats des del moment actual.

EL GOIG DE CRÈIXER - ELS ESTUDIS SUPERIORS

Per Francesc Esteve Gàlvez

Els pobles que tenen memòria històrica saben reconèixer el treball i l'aportació dels seus fills. Aquest és el cas del Professor Francesc Esteve, sens dubte una de les grans figures intel·lectuals del Castelló del Segle XX. Les convulsions polítiques, els conflictes fraticides que han sacsejat la nostra Nació aquesta centúria s'han encruelit, de manera especial, en la figura del professor Esteve. Superades les ferides de la Guerra Civil, Castelló ha sabut, finalment, reconèixer els mèrits d'un gran home, que ha dedicat la seua vida a l'estudi del passat de la nostra província, i que ha recopilat una valuosa informació i ha salvat per a generacions futures valuosíssimes obres d'art que hagueren caigut davant la barbàrie i la desídia.

Aquest llibre recopila part de les memòries de joventut del professor Esteve, un període apassionant, en què el protagonista va beure de les fonts del saber dels més prestigiosos historiadors del moment. Es pot considerar aquest llibre com un nou capítol de les memòries del professor Esteve, que van tenir el primer apartat en el volum *A l'entorn de les aigües lluminoses*, que sobre el famós creuer universitari de 1933 va publicar aquesta Diputació.

- **SEU DEL C. E. C.**—Isabel Ferrer, 60 - Telèfon 23 44 90 - CASTELLÓ.
- **HORARI.**—Dimecres i divendres, de 20 a 21'30 h.
- **FORMA D'INSCRIPCIÓ A LES ACTIVITATS.**—Adreçar-se al C. E. C. una setmana abans de l'activitat com a mínim (es pot fer per telèfon). No cal ser soci per participar-hi.
- **FORMA D'ASSOCIAR-SE:**
 - Complimentar la fitxa i l'ordre de domiciliació bancària que se us lliurarà al C. E. C.
 - Portar dues fotografies tamany carnet.
 - Abonar la quota d'inscripció.